

Hyvin toimeentulevien, varhaiskasvatuspalveluita käyttävien perheiden lapsenhoidon ratkaisut ja niihin kytkeytyvät tekijät

Katja Erkkilä

Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2020
Kasvatustieteen laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Erkkilä, Katja. 2020. Hyvin toimeentulevien, varhaiskasvatuspalveluita käyttävien perheiden lapsenhoidon ratkaisut ja niihin kytkeytyvät tekijät. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. 42 sivua.

Perheiden varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valinta on monitahoinen asia, johon vaikuttaa niin perheen elämäntilanne kuin ulkopuoliset, perheestä riippumattomat tekijät. Tässä tutkimuksessa selvitettiin hyvin toimeentulevien perheiden elämäntilanteeseen liittyvien taustatekijöiden yhteyttä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan. Tutkimus on osa Jyväskylän ja Tampereen yliopistojen sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteisen Tasa-arvon kysymykset lasten varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja hoidon tukien järjestelmässä -hanketta (CHILDCARE), jonka on rahoittanut Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvosto (SA 293049).

Tutkimuksen aineistona käytettiin CHILDCARE-hankkeen yhteydessä kerätyn, 1-vuotiaiden lasten vanhemmille suunnatun kyselyn vastauksia. Tässä tutkimuksessa käytettiin niiden äitien vastauksia (N = 495), jotka asuivat neljässä suurimmassa kunnassa ja joiden lapselle oli valittu hoitomuodoksi joko julkinen tai yksityinen varhaiskasvatuspalvelu. Aineisto analysoitiin määrällisin menetelmin käyttäen binääristä logistista regressioanalyysiä.

Varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valinta ei eronnut hyvin toimeentulevien ja pieni- ja keskituloisten perheiden välillä. Heikkoja viitteitä perheen asunumuodon ja äidin iän yhteyksistä palvelun valintaan kuitenkin oli. Omistusasunnossa asuvat ja vanhemmat äidit valitsivat todennäköisemmin julkisen varhaiskasvatuspalvelun kuin vuokra-asunnossa asuvat ja nuoret äidit. Tutkimustulokset antoivat aiempaan tutkimukseen verrattuna myönteisemmän kuvan siitä, että perheen sosioekonomisella taustalla ei ole merkitystä varhaiskasvatuspalvelun tarjoajan valintatilanteessa.

Asiasanat: varhaiskasvatus, palveluntarjoaja, sosioekonominen asema, perhe

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

JOHDANTO	4
1.1 Perheen sosioekonomisen aseman merkitys varhaiskasvatuspalvelun valinnassa	6
1.2 Valinta julkisen ja yksityisen varhaiskasvatuspalvelun välillä.....	9
1.3 Tutkimustehtävä	14
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
2.1 Tutkittavat.....	15
2.2 Eettiset ratkaisut.....	16
2.3 Tutkimusmenetelmät	17
2.3.1 Mittarit ja muuttujat.....	17
2.3.2 Aineiston analyysi.....	19
2.3.3 Äitien taustatietoja	21
3 TULOKSET	23
3.1 Taustatekijöiden jakautuminen pieni- ja keskituloisilla ja hyvin toimeen tulevilla perheillä	23
3.2 Perheen taustatekijöiden yhteydet varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan hyvin toimeen tulevilla ja muilla perheillä.....	25
4 POHDINTA	28
4.1 Tulosten tarkastelua	28
4.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset.....	30
4.3 Jatkotutkimushaasteet	32
LÄHTEET	34

JOHDANTO

Lastenhoidon ratkaisujen miettiminen koskettaa suurta osaa suomalaisista lapsiperheistä. Lastenhoitoratkaisujen pohdinta alkaa perheissä yleensä vanhempainrahakauden jälkeen lapsen ollessa noin yhdeksän kuukauden ikäinen, vaikka käytännössä lapsi harvoin aloittaa päivähoidon alle yksivuotiaana (Haataja 2016, 64). Perheet tekevät lastenhoitoratkaisujaan erilaisissa elämäntilanteissa ja ratkaisuja perustellaan moninaisin tavoin. Perheiden valintoja ohjaavat erityisesti lapsen tarpeiden huomioiminen, mutta myös vanhempien omat halut ja tarpeet sekä perheen sosioekonomiseen tilanteeseen liittyvät tekijät. Lastenhoitovalinnassa merkityksellinen tekijä on myös perheen asuinkunta ja erityisesti kunnan varhaiskasvatuspalveluiden tarjonta. (Terävä, Kuukka & Alasuutari 2018.)

Suomalaisen lastenhoitopolitiikan keskeisiä periaatteita on ollut jo 1980-luvulta lähtien valinnan vapauden korostaminen lastenhoidon ratkaisuihin liittyvissä kysymyksissä. Perheille on laissa määritelty oikeus valita julkisesti tuettu varhaiskasvatuspalvelu, mutta vaihtoehtona on tarjolla esimerkiksi kotihoidon tuen mahdollisuus alle 3-vuotiaiden lasten hoidossa. Julkiselle lastenhoitokeskustelulle on viimeisten vuosien aikana ollut ominaista kahtiajako päiväkotihoidon ja lasten julkisesti tuetun kotihoidon välillä. Keskustelu on myös ulottunut puolueiden vaalitaisteluihin saakka, joissa on muun muassa kyseenalaistettu kotihoidon tukemisen tarpeellisuutta. (Nyby ym. 2017.)

Varhaiskasvatuspoliittisten päätösten virallisena tavoitteena on myös ollut naisten ja lasten hyvinvoinnin turvaaminen sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen (Salmi 2006, 154). Paananen ym. (2019) tuovat esiin varhaiskasvatuksen merkityksen yhteiskunnallisesti vaikuttavana rakenteena, joka mahdollistaa vanhempien osallistumisen työmarkkinoille, hoitaa tehokkaasti lapsen inhimillisen pääoman kehittymisen sekä ehkäisee koko

perheen sosiaalista syrjäytymistä. Sosiaalisesti heikoimmista oloista tulevien lasten myöhemmän elämän mahdollisia vaikeuksia voidaan Sibleyn ym. (2015,17) mukaan ehkäistä nimenomaan korkealaatuisen varhaiskasvatuksen avulla. Suomalaista sosiaali- ja terveystalitiikkaa ohjaavan periaatteen mukaan jokaiselle lapselle ja hänen perheelleen tulee taata tarpeenmukaiset ja laadukkaat palvelut huolimatta siitä, millainen perheen sosioekonominen asema on (Perälä, Halme & Kanste 2014, 234).

Varhaiskasvatustalain mukaan kuntien on järjestettävä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää (Varhaiskasvatustalaki 540/2018). Vuoden 2019 tammikuussa kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien kokoaikaisten ja osa-aikaisten lasten määrä oli yhteensä 222 179, joka on 81.7 % kaikista varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista. Yksityisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien kokoaikaisten ja osa-aikaisten lasten määrä oli yhteensä 49 748 eli 18.3 % kaikista varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista. Vuoteen 2017 verrattuna kunnalliseen varhaiskasvatukseen osallistuneiden määrä väheni 8536 lapsella, kun sen sijaan yksityiseen varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä oli 4898 lasta suurempi. (Karvi 2019.)

Suurin osa varhaiskasvatustalpalveluista tuotetaan julkisina palveluina, mutta viimeisen kahdenkymmenen vuoden ajanjakson aikana yksityiseen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus kaikista varhaiskasvatustalpalveluihin osallistuvista lapsista on yli kaksinkertaistunut (Ruutiainen, Alasuutari & Karila 2018, 442). Varhaiskasvatustal yksityisten palveluiden kasvun jatkuminen viime vuosina on tuonut osaltaan perheille lisää valinnanmahdollisuuksia (Säkinen & Kuoppala 2019; Pihlaja & Neitola 2017, 87). Valinta julkisen ja yksityisen palvelun välillä voi lisätä pohdintaa vanhemmuuden moraalisten kysymysten parissa, kuten tekevätkö vanhemmat oikean vai väärän valinnan ja ottavatko huomioon lapsensa tarpeet valintaa tehdessään (Karlsson, Löfdahl & Pérez Prieto 2013). Toisaalta yhteiskunnallisessa keskustelussa on noussut esiin huoli siitä, kärsiikö varhaiskasvatustal laatu yksityisten varhaiskasvatustalpalveluiden

lisääntyessä (Kansan Uutiset 23.5.2017; Suomen opettajaksi opiskelevien liitto 2018).

Tämä tutkimus lähestyy lastenhoidon kysymyksiä perheiden näkökulmasta ja tarkastelee eri tavalla toimeentulevien perheiden varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaa. Tarkoituksena on selvittää, onko perheen sosioekonomisella asemalla yhteyttä siihen, valitseeko perhe yksityisen vai julkisen varhaiskasvatuspalvelun. Lisäksi tarkastellaan, onko muilla perheeseen liittyvillä taustatekijöillä, kuten äidin iällä ja äidin sekä lapsen terveydentilaan liittyvillä arvioilla yhteyttä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan. Tarkastelussa selvitetään myös sitä, onko yhteys erilaista hyvin toimeentulevien ja muiden perheiden välillä. Tutkimus on määrällinen ja osa monitieteistä CHILDCARE-tutkimushanketta, joka toteutetaan vuosina 2015-2021 yhteistyössä Jyväskylän yliopiston, Tampereen yliopiston ja Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) kesken.

1.1 Perheen sosioekonomisen aseman merkitys varhaiskasvatuspalvelun valinnassa

Sekä kansainvälistä että suomalaista tutkimusta varhaiskasvatukseen osallistumisesta on tehty melko runsaasti ja tutkimusten painopisteenä on ollut se, millaisin perustein lapsenhoitoratkaisussa päädytään kotihoidon tai kodin ulkopuolisen varhaiskasvatuspalvelun valintaan (ks. esim. Burchinal ym. 2008; Höppner 2017; Terävä ym. 2018). Aiemmassa tutkimuksessa on myös tarkasteltu perheen sosioekonomiseen taustaan liittyviä asioita, kuten äitien koulutuksen, työllisyyden ja perhetilanteen yhteyttä varhaiskasvatukseen osallistumiseen (ks. esim. Ellingsæter & Gulbrandsen 2007; Geoffroy ym. 2012; Närvi 2014).

Varhaiskasvatuspalvelujen valintaa ja käyttöä koskevassa tutkimuksessa on havaittu, että suurempituloiset perheet käyttävät varhaiskasvatuspalveluita huomattavasti enemmän kuin pienituloiset perheet (Van Lancker 2013). Kanadassa tehdyn tutkimuksen mukaan äitien koulutus ja työllisyys olivat tärkeimmät sosioekonomiset esteet lastenhoitoon osallistumiselle, mutta perheen pienillä tuloilla ei havaittu yhteyksiä siihen, osallistuuko lapsi varhaiskasvatukseen.

Myös niissä tapauksissa, kun varhaiskasvatuspaikoista on pulaa, on hyvätuloisemmilla perheillä yleensä paremmat valmiudet etsiä palvelua ja turvata ajoissa varhaiskasvatuspaikka lapselleen. (Vandenbroeck ym. 2008.)

Aiemmassa tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota muun muassa perheiden asenteisiin koskien varhaiskasvatukseen osallistumisesta aiheutuvia kustannuksia. Perheen tulotasolla näyttäisi Kekkonen (2014, 266) mukaan olevan vaikutusta siihen, kuinka vanhemmat suhtautuvat varhaiskasvatuspalvelusta aiheutuviin kustannuksiin. Suurituloiset vanhemmat ovat tyytymättömiä palvelumaksuihin ja äidit ovat isä tyytymättömämpiä maksuihin. Erityisesti koulutettujen äitien on havaittu olevan tyytymättömiä varhaiskasvatuspalveluiden hintaan ja suhtautuvan kriittisesti myös varhaiskasvatuksen laatuun. Tämän seurauksena esimerkiksi palvelumaksuja korotettaessa, ilman takeita laadun lisäämisestä, maksukykyisimmät perheet saattavat siirtyä yksityisten palveluiden pariin (Kekkonen 2014, 266).

Toisaalta van Gameren ja Ooms (2009, 412) tuovat esiin vanhempien väitteen siitä, että varhaiskasvatuspalvelun valinnassa raha ei ole tärkein kannustin. Stahl ym. (2018) selvittivät Saksassa tehdyssä tutkimuksessaan perheen sosioekonomisten taustatekijöiden vaikutusta vanhempien varhaiskasvatuspalvelun valintaan. Havaittiin, että sosioekonominen asema itsessään ei ollut merkittävä tekijä, vaan näkökulmana oli eräänlainen rationaalinen valinta, jossa vanhempien näkemys varhaiskasvatuksesta oli muotoutunut sosiaalisen verkoston kautta saadun informaation ja asiantuntevan tiedon kautta. Näin ollen sosioekonomiset ryhmät saivat tietoa varhaiskasvatuspalvelujen paikallisesta tarjonnasta eri tavalla riippuen sosiaalisen verkoston laajuudesta ja vanhempien omasta kyvystä vaatia tietoa. Varhaiskasvatuspalvelun valinnassa painottui siis taloudellisia resursseja enemmän tieto saatavilla olevista palveluista, niistä saadut suositukset ja sosiaalinen verkosto, jossa tietoa jaetaan. (Stahl ym. 2018.) Sosiaalisen verkoston merkitys tiedonsaannissa voikin olla ensiarvoisen tärkeää, sillä Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 38) mukaan vanhemmat kaipaavat kunnan ja palveluntarjoajan tahoilta avoimempaa tiedottamista tai ylipäätään tietoa ja ohjausta siihen, mistä asianmukaista tietoa voi hakea.

Vanhempainrahakauden jälkeen lapsen siirtyminen kodin ulkopuolelle päivähoitoon perustellaan äidin työhön palaamisella (Kim & Fram 2009) ja palaaminen työelämään nähdään usein välttämättömyytenä perheen taloudellisen tilanteen vuoksi, sillä molempien vanhempien palkkatulot ovat tarpeen. Tämä seikka painottuu erityisesti korkeiden elinkustannusten maissa, joissa asumiskustannukset vievät suuren osan perheen tuloista (Undheim & Drugli 2012). Suomessa vuokra-asunnossa asuvien tuloista yli neljännes kuluu asumiskustannuksiin, kun taas omistusasunnoissa asuvien asumiskustannukset vievät hieman yli kymmenen prosenttia perheen tuloista (Tilastokeskus 2018b).

Vanhempien koulutuksen on havaittu olevan yhteydessä lasten hoitomuodon valintaan. Korkeasti koulutettujen vanhempien nuorimmat lapset ovat useammin hoidossa kunnallisessa päiväkodissa, kun taas perheen vanhemmat lapset hoidetaan yksityisessä päivähoitossa. Erityisesti äidin koulutustaso on merkityksellinen varhaiskasvatuspalvelujen käytössä. Korkeasti koulutettujen äitien on havaittu käyttävän varhaiskasvatuspalveluja todennäköisemmin kuin äitien, joilla on alhaisempi koulutus. (Ellingsæter & Gulbrandsen 2007, 664; Kekkonen 2014, 262; Krapf 2014, 34.) Korkeasti koulutetut ja hyvin toimeen tulevat äidit painottavat valinnassa laatutekijöitä, esimerkiksi lapsen kehityksen ja oppimisen tukemista (Johansen, Leibowitz & Waite 1996; Peyton ym. 2001) sekä lelujen ja leikkimateriaalien saatavuutta, ympäristön tilavuutta ja sen organisointia, opetusohjelmaa ja lapsiryhmän kokoa tai aikuisten ja lasten välistä suhdelukua. Peytonin ym. (2001, 204) mukaan perheen tarpeet asetetaan kuitenkin usein etusijalle varhaiskasvatusvalintaa tehtäessä, jolloin äitien huoli varhaiskasvatuksen laadusta jää toiseksi.

Suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa lakiin kirjattu ohjaava ajatus on se, että lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen ja huoltajilla oikeus varhaiskasvatuspalveluihin. Lastenhoitopolitiikan keskeisenä toiminta-ajatuksena voidaan pitää valinnanvapauden ideaa ja ajatusta siitä, että jokainen vanhempi tietää parhaiten sen, miten hänen lastansa tulee hoitaa (Repo 2012, 115). Erityisesti varhaiskasvatusta koskeva poliittinen päätöksenteko tuo perheille pohdit-

tavaa lastenhoidon ratkaisujen ja lasten tasavertaisten varhaiskasvatukseen osallistumisen mahdollisuuksien suhteen. Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajauksen arveltiin Valtioneuvoston yleisistunnon keskustelussa (22.10.2015) vaikuttavan kielteisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten tasavertaisiin mahdollisuuksiin osallistua varhaiskasvatukseen. Subjekttiivinen varhaiskasvatusoikeus kuitenkin rajattiin 1.8.2016 alkaen 20 tuntiin viikossa. Kunnilla on ollut mahdollisuus itse päättää päivähoito-oikeuden rajauksista (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Osa kunnista on päättänyt olla rajaamatta tai poistaa rajauksia (Vantaan Sanomat 31.10.2017; STT Info 5.1.2018; Keski-suomalainen 27.11.2018), kun taas osa kunnista on vedonnut heikkoon taloustilanteeseen ja harkinnut päivähoito-oikeuden rajausta (Aamulehti 9.8.2018). Lapsiasiavaltuutetulle antamassaan lausunnossa Opetusalan ammattijärjestö OAJ (2018) toi esiin huolen siitä, että työttömien, maahanmuuttajien ja sairaiden lapset ovat vaarassa jäädä varhaiskasvatuksen ulkopuolelle. Myös Vanderbroeck ja Lazzari (2014) ovat nostaneet tarkasteluun etnisten vähemmistöryhmien ja vähävaraisten perheiden lasten heikkenevät mahdollisuudet osallistua varhaiskasvatukseen. Näiden lasten tasavertaisuutta heikentävien seikkojen vuoksi voidaan pitää myönteisenä uutisena sitä, että Rinteen hallituksen hallitusohjelman myötä lapsen oikeus kokoikäiseen varhaiskasvatukseen palautuu 1.8.2020 alkaen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019).

1.2 Valinta julkisen ja yksityisen varhaiskasvatuspalvelun välillä

Aiempaa kansainvälistä tai suomalaista tutkimusta varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valinnasta eri tuloryhmiin kuuluvien perheiden välillä ei juurikaan löydy. Suomalaisessa kontekstissa varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaa sivuaa Ruutiaisen, Alasuutarin ja Karilan (2020) yksityisen varhaiskasvatuksen julkista tukea koskeva tutkimus sekä Ruutiaisen ym. (2018) varhaiskasvatuspalveluiden markkinoistumista tarkasteleva tutkimus. Varhaiskasvatuspalvelun valintaa koskevassa tutkimuksessa on aiemmin tarkasteltu vanhempien tekemiä

lastenhoidon valintoja ja niihin liittyviä perusteluja (ks. esim. Grogan 2012; Karlsson ym. 2012; Kim & Fram 2009; Peyton 2001; Terävä ym. 2018). Lapsen tarpeiden huomioimiseen liittyy olennaisesti varhaiskasvatuksen merkitys lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena. Tähän liittyviä varhaiskasvatuksen vaikuttavuustutkimuksia löytyy runsaasti (ks. esim. Belsky 2007; Datta Gupta & Simonson 2016; Drange & Havnes 2015; Felfe, Nollenberger & Rodríguez-Planas 2012; Karila 2016) sekä tutkimusta varhaiskasvatuksen vaikuttavuudesta erityisesti heikommista sosioekonomisista lähtökohdista tulevien lasten kohdalla (ks. esim. Barnett 2011; Esping-Andersen ym. 2012; Havnes & Mogstad 2015; Loeb ym. 2007; Sibley ym. 2015; Vanderbroeck & Lazzari, 2014).

Lastenhoidon ratkaisuja tehdessään vanhempien on mietittävä asiaa monesta eri näkökulmasta. Perusteluina esitetään monia vanhempiin liittyviä tekijöitä, kuten perheen taloudellinen tilanne ja käytännön syyt sekä tarve saada lapsi päivähoitoon vanhemman työ- tai opiskelupäivän ajaksi. Myös vanhempien käsitykset lapsesta ja lapsen tarpeista vaikuttavat valintaprosessissa. Tärkeänä pidetään myös varhaiskasvatuksen laatuun liittyviä tekijöitä. (Grogan 2012). Päivähoidon valintatilanteessa painottuu Terävän ym. (2018, 353) tekemän haastattelututkimuksen mukaan vanhemman oman hyvinvoinnin ja terveyden merkitys. Erityisesti valittaessa lapselle kodin ulkopuolinen varhaiskasvatuspalvelu, vanhemman valintaa perusteleavassa puheessa korostuu oma hyvinvointi omien tarpeiden, halujen ja jaksamisen näkökulmasta. Tärkeimmäksi tekijäksi koetaan kuitenkin ”lapsen paras” (Terävä ym. 2018).

Vanhemmilla on valintaa tehdessään vastuu lapsen hyvinvoinnista ja lapsen tarpeiden huomioimisesta (Karlsson ym. 2013). Varhaiskasvatuslaki lähestyy asiaa lapsen näkökulmasta ja puhuu lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 1 §). Lapsen elämän varhaisia vuosia pidetään yhä enenevässä määrin elinikäisen oppimisen ensimmäisenä askelmana ja keskeisenä osana yhteiskunnallista koulutusohjelmaa (OECD 2001). Lapsen tarpeiden näkökulmaan liittyy Suomen hallituksen tavoite nostaa varhaiskasvatukseen osallistumisen astetta ja lisätä koulutuksellista tasa-arvoa (Valtioneuvosto

21.3.2018). Varhaiskasvatukseen osallistumista voidaan pitää myös lapsen oikeutena sosiaalista pääomaa tuottaviin sosiaalisiin suhteisiin (Repo 2012, 150). Varhaiskasvatuksen myönteisten vaikutusten on todettu kantavan pitkälle aikuisuuteen saakka (Vanderbroeck & Lazzari 2014) ja näin ollen lapsen osallistumista varhaiskasvatukseen voidaan tarkastella myös lapsiin sijoittamisen näkökulmasta; vanhemmat pyrkivät maksimoimaan lasten taloudellisen, sosiaalisen ja emotionaalisen hyvinvoinnin elinkaaren aikana sijoittamalla lapseen (Stahl 2018). Varhaiskasvatuksen vaikuttavuuden tutkimusten tarkastelu suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa on Karilan (2016, 12-13) mukaan tehtävä huomioimalla se, että suuri osa aiemmista empiirisistä tutkimuksista on tehty suomalaisesta varhaiskasvatuskulttuurista poikkeavassa ympäristössä, jolloin tutkimustulosten siirrettävyyttä on harkittava tarkasti. Suomalaista tutkimusta varhaiskasvatuksen pitkäaikaisvaikutuksista on kansainväliseen tutkimukseen verrattuna vähän. Varsinkin perheen sosioekonomisen taustan merkitystä varhaiskasvatuksen tuomien hyötyjen taustatekijänä ei ole paljoa tarkasteltu. Erola (2018) tuo kuitenkin esiin aiemmasta kansainvälisestä tutkimuksesta eroavaa näyttöä siitä, että ”mahdolliset hyödyt ovat suurin piirtein samanlaisia siitä riippumatta, mikä vanhempien koulutustaso tai muu sosiaalinen tausta sattuu olemaan”.

Valintaprosessia voi kuvata myös moraalisenä päätöksenä, jossa hyvän vanhemmuuden mittarina on lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaavan päivähoitopaikan valinta (Karlsson ym. 2013). Se voi olla myös moraalinen ja emotionaalinen prosessi, jossa vanhemman tarpeet ja halut tasapainottelevat lapsen tarpeiden kanssa (Duncan ym. 2004; Närvi 2014) ja varsinkin hyvin pienten lasten hoitoratkaisujen miettiminen on useimmille vanhemmille emotionaalisesti vaativa ratkaisu (Undheim & Drugli 2012). Valinta muodostuu sosiaalisten suhteiden, normatiivisten ja moraalisten ulottuvuuksien vuorovaikutuksessa. Äitien mieltymykset ja lastenhoitoa koskevat valinnat on sisällytetty ”hoito-etiikan” moraalisiin näkökohtiin ja ne perustuvat kulttuurisiin ajatuksiin siitä, mikä on lapselle hyväksi (Ellingsæter & Gulbrandsen 2007, 657). Laadukkaan varhaiskasvatuksen saatavuus ja käyttö on vuorovaikutteinen prosessi, jossa äidin mieltymyksiin

ja päätöksiin vaikuttaa palvelun saatavuus, joka puolestaan määräytyy ulkoisten olosuhteiden perusteella (Vanderbroeck ym. 2008).

Suomalaisessa varhaiskasvatusjärjestelmässä palvelumaksut määräytyvät perheen tulojen mukaan ja kunnat soveltavat asiakasmaksujen määrittelyssä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia (Kuntaliitto 2018b). Niissä tilanteissa, joissa kunta tarjoaa yksityisen palveluntuottajan varhaiskasvatusta ostopalveluna perheille, määräytyy asiakasmaksu samojen periaatteiden mukaan kuin kunnallisessa palvelussa. Yksityisen varhaiskasvatuksen hinta voi muissa tapauksissa nousta perheelle liian korkeaksi, jolloin se jää vaihtoehtona perheen ulottumattomiin. Joissakin kunnissa käytössä oleva kuntalisä yhdessä palvelusetelin kanssa, tasaa näitä taloudellisia eroja ja mahdollistaa perheen valinnan vapauden varhaiskasvatuspalvelun suhteen (Kuntaliitto 2018a).

Van Lanckerin ja Ghyselsin (2016) mukaan varhaiskasvatuspalvelujen saatavuuden ja käytön epätasa-arvoisuus on pikemminkin normi kuin poikkeus Euroopan ja OECD-maissa. Markkinoiden mekanismin luonnollisena seurauksena yksityiset varhaiskasvatuspalvelut keskittyvät riittävän kysynnän ja ostovoiman alueille, jolloin pienituloisilla alueilla ei ehkä ole lainkaan mahdollisuutta valita yksityistä palvelua (Noailly & Visser 2009). Yksityinen varhaiskasvatuspalvelu voi myös halutessaan valikoida asiakkaansa ja näin ollen perheiden sosiaalista yhdenvertaisuutta voi vaarantaa se, jos lapsen pääsy yksityisen varhaiskasvatuspalvelun piiriin on riippuvaista perheiden maksukyvyistä tai esimerkiksi siitä, että yksityisellä palveluntarjoajalla ei ole valmiuksia ottaa vastaan erityistä tukea tarvitsevaa lasta (Lloyd & Penn 2014, 388). Alankomaissa tehdyn tutkimuksen mukaan yksityiset varhaiskasvatusmarkkinat saattavat melko hyvin pystyä vastaamaan kysyntään ja pitämään hinnat vakaina, jos palvelut toimivat säänneltyssä ympäristössä (Akgunduz & Plantenga 2014, 384).

Vertailtaessa vanhempien mielipiteitä kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuspalvelun toiminnan monipuolisuuden välillä, havaittiin että isoissa kunnissa vanhemmat suhtautuvat kielteisemmin yksityisiin varhaiskasvatuspalveluihin kuin pienemmissä kunnissa (Hietamäki ym. 2017). Toisaalta yksityisten palveluntarjoajien voidaan nähdä Kekkosen (2014, 266) mukaan kilpailevan juuri

laadulla, esimerkiksi erilaisten pedagogisten painotusten myötä, jolloin on mahdollista, että korkeasti koulutetut, hyvin toimeentulevat laatua painottavat vanhemmat siirtyvät yksityisten päivähoitopalveluiden käyttäjiksi, varsinkin jos he kokevat, että kunnallisen päivähoiton laatu ei vastaa heidän siihen "sijoittamaansa" rahamäärää. Aiemmissä tutkimuksissa (Eskelinen & Hjelt 2017; Vainikainen ym. 2018) on kiinnitetty huomiota muun muassa lapsen kehityksen ja oppimisen tuen toteutumiseen yksityisissä päiväkodeissa ja havaittu tuen järjestämisen toteutuvan niissä hyvin vaihtelevasti.

Varhaiskasvatusjärjestelmän tehtävä on Autton (2012, 128) mukaan tarjota riittävästi vaihtoehtoja. Perheillä oletetaan olevan näkemys siitä, millaisia palveluja se tarvitsee. Perheen subjektiasema kuluttujana tulee esiin päivähoitoratkaisuja tehtäessä, jolloin julkisen varhaiskasvatuspalvelun tulisi olla hinta-laatusuhteeltaan kilpailukykyinen vaihtoehto hyvätuloisenkin perheen näkökulmasta, muuten perhe valitsee yksityisen palveluntuottajan (Autto 2012, 128). Gallagher (2018) tuo esiin ajatuksen uusliberalistisista lastenhoitomarkkinoista, jossa vanhemmat nähdään kuluttajina. Keskusteluun ei nouse enää ajatus siitä, valitsevatko vanhemmat kotihoidon vai kodin ulkopuolisen hoidon, vaan pikemminkin se, mihin palveluun vanhemmat päätyvät valintoja tehdessään.

1.3 Tutkimustehtävä

Aiempi tutkimus on jonkin verran vertaillut perheiden tulotason tai sosioekonomisen aseman *yhteyttä* varhaiskasvatukseen piirissä olevien lasten taitojen kehittymiseen (esim. Belsky ym. 2007; Datta Gupta & Simonsen 2016), vaikkakin pääpaino tutkimuksessa on ollut varhaiskasvatuksen merkitys lapsen kehityksen tukena, eikä perheen tulotaso ole ollut keskeisenä tekijänä tutkimuksissa. Aiempaa tutkimusta on kuitenkin siitä, millaisia perusteluita vanhemmat käyttävät ratkaistessaan lastenhoidon kysymyksiä (esim. Grogan 2012; Närvi 2014; Terävä ym. 2018; Undheim & Drugli 2012). Sen sijaan tutkimusta siitä, kuinka hyvin toimeentulevat, varhaiskasvatuspalveluita käyttävät perheet perustelevat varhaiskasvatuspalvelun valintojaan ja millaisia merkityksiä, esimerkiksi tasa-arvon näkökulmasta, nämä valinnat saavat, ei ole juurikaan tehty.

Tässä tutkimuksessa selvitetään, onko perheen tulotaso yhteydessä siihen, valitaanko yksityinen vai julkinen varhaiskasvatuspalvelu ja millaisia taustatekijöitä näiden valintojen perustana on. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Eroaako hyvin toimeentulevien perheiden varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valinta muiden perheiden valinnoista? Varhaiskasvatuspalvelun tuottajina tarkastellaan yksityisiä ja julkisia varhaiskasvatuspalvelun tuottajia.
2. Onko perhetilanne on yhteydessä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan? Perhetilanteella tarkoitetaan tässä yhteydessä kokonaisuutta, jossa on huomioitu perheen tulot, vanhemman koulutus- ja työsuhdetausta, perheen asumismuoto ja arvio taloudellisesta tilanteesta sekä lapsen ja vanhemman terveydentila.
3. Onko perhetilanne yhteydessä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan eri tavoin hyvin toimeentulevilla perheillä ja muilla perheillä?

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1 Tutkittavat

Tämä pro gradu -tutkielma toteutetaan määrällisenä tutkimuksena, osana Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamaa (SA 293049) Tasa-arvon kysymykset varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja lastenhoidon tukien järjestelmässä-hanketta (CHILDCARE). Tässä monitieteellisessä tutkimushankkeessa tarkastellaan suomalaisen lastenhoidon tukien ja varhaiskasvatuksen palvelujen kokonaisuutta ja niiden paikallista vaihtelua tasa-arvon kysymysten näkökulmasta. Hanke toteutetaan vuosina 2015–2021 Tampereen ja Jyväskylän yliopistojen sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyönä.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan CHILDCARE-hankkeen yhteydessä kerättyä kyselyaineistoa, joka kerättiin neljästä suuresta ja kuudesta pienestä kunnasta kesällä ja syksyllä 2016. Kysely toteutettiin niin, että siihen oli mahdollista vastata internet-kyselynä Webropol-ohjelmistossa tai paperilomakkeella. Vanhemmille lähetetyt kyselykutsut ja verkkolomakkeet käännettiin ruotsin, englannin, somalin ja venäjän kielille. (Hietamäki ym. 2017.) Kysely lähetettiin vanhemmille, joille oli syntynyt lapsi 1.10.2014–30.9.2015 välisenä aikana. Kyselyyn kutsuttavien joukkoa rajattiin tutkimusresurssien riittävyyden vuoksi kuitenkin niin, että kuudesta pienimmästä kunnasta kyselyyn kutsuttiin kaikki kyseisenä ajankohtana syntyneiden lasten vanhemmat, mutta neljän suurimman kunnan kohdalla otantaa rajattiin koskemaan vain tietyllä postinumeroalueella asuvia vanhempia. Viimeksi mainituissa kunnissa kuitenkin varmistettiin vastaajien riittävä määrä, jotta saavutettaisiin vähintään 20 prosentin vastausaktiivisuus tilastollisten analyysien onnistumista ajatellen. Postinumeroalueet valittiin harkinnanvaraisesti tutkimusjoukon monipuolisuuden takaamiseksi siten, että väestön koulutustaso, työllisyys ja huoltosuhde vaihtelivat alueiden välillä. (Hietamäki ym. 2017.)

Huoltajien yhteystiedot saatiin Väestörekisterikeskuksesta ja näille 14 612 vanhemmalle lähetettiin kyselykutsu. Näiden vanhempien 1-vuotiaita lapsia oli

yhteensä 7649. Kyselyyn vastasi yhteensä 2697 vanhempaa eli 18,5 % kyselykutsun saaneista. Äideistä kyselyyn vastasi 1844 (24,1 %), isien vastausaktiivisuuden ollessa pienempi 852 (12,2 %). Kysely lähetettiin molemmille 1-vuotiaan lapsen vanhemmille, joten siihen saattoi vastata joko toinen vanhemmista tai molemmat. Lapsia, joiden osalta molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn, oli 616 (30 % kaikista kyselyyn vastanneiden vanhempien lapsista). Lapsikohtaisia vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä 2081 (27,2 % tutkimuksen piiriin kuuluneista lapsista).

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan perheiden varhaiskasvatuspalvelun valintaa ja tarkastelun kohteeksi otetaan niiden äitien vastaukset, jotka asuivat kyselyn aikana jossakin kyselyn neljästä suurimmasta kunnasta (Jyväskylä, Oulu, Tampere ja Helsinki) ja joiden lapselle oli kyselyn ajankohtana valittu hoitomuodoksi julkinen tai yksityinen varhaiskasvatuspalvelu. Näitä äitejä oli yhteensä 495. Tutkimuksen tarkoituksena on vertailla valintaa julkisen ja yksityisen palveluntuottajan välillä, joten rajaamalla aineisto koskemaan neljää suurinta kuntaa, varmistettiin se, että perheillä on ollut mahdollisuus valita myös yksityinen palvelu. Hietamäen ym. (2017, 43) mukaan isoissa kunnissa oli eniten yksityiseen varhaiskasvatukseen osallistuneita.

2.2 Eettiset ratkaisut

CHILDCARE-kyselytutkimukseen vastaaminen on ollut kyselyn vastaanottajille täysin vapaaehtoista. Kyselytutkimus on käynyt läpi Jyväskylän yliopiston tutkimuseettisen toimikunnan eettisen ennakoarvion.

Varsinainen tutkimusaineisto on arkistoitu ilman tunnistetietoja niin, että manuaalinen aineisto on lukitussa arkistotilassa, johon pääsee vain aineistokulkuvalla. Elektronista aineistoa säilytetään Jyväskylän yliopiston tietoarkistossa tietoturvalisella verkkoasemalla. Tutkijoiden ja opiskelijoiden käytössä on pseudonymisoitu aineisto; tutkittavien yksilöiviä suoria tunnistetietoja säilytetään erillään muusta aineistosta ja tiedosto on suojattu salasanalla.

Tähän tutkimukseen on saatu aineiston käyttöluupa sitoutumalla salassapitoon saatujen tietojen osalta ja allekirjoittamalla aineiston käyttöluupasopimus. Tämän tutkimuksen tekijä ei ole osallistunut aineiston keruun suunnitteluun tai toteutukseen.

2.3 Tutkimusmenetelmät

2.3.1 Mittarit ja muuttujat

Lapselle valittua *palvelun tuottajaa* tarkasteltiin kysymyksellä: ”Miten 1-vuotiaan lapsesi hoito/päivähoito on järjestetty?”. Vastausvaihtoehtoja oli 13, joista vastaaja sai tarvittaessa valita useamman. Vaihtoehtoja olivat: hoidan itse lasta kotona, puolisoni hoitaa lasta kotona, palkattoman hoitajan hoidossa kotona, palkattoman hoitajan hoidossa kodin ulkopuolella, kunnallisessa päiväkodissa, kunnallisessa perhepäivähoidossa, kunnallisessa ryhmäperhepäivähoidossa, yksityisessä päiväkodissa, yksityisessä perhepäivähoidossa, yksityisessä ryhmäperhepäivähoidossa, itse palkatun hoitajan hoidossa kotona, itse palkatun hoitajan hoidossa kodin ulkopuolella sekä muu järjestely. Tässä tutkimuksessa käytettiin hoitomuodon valinnan vastauksista ainoastaan niitä, joissa valittuna oli joko kunnallinen tai yksityinen päivähoito. Kaksiluokkainen muuttuja sai näin arvot 0 = yksityinen päivähoito, 1 = kunnallinen päivähoito sekä kunnallinen ja yksityinen päivähoito yhdessä.

Perheen *tuloja* tarkasteltiin kysymyksellä: ”Mitkä suunnilleen ovat perheesi tulot kuukaudessa tällä hetkellä?”. Vastausvaihtoehtoja oli annettu kymmenen: alle 500 euroa, 500-1000, 1001-2000, 2001-3000, 3001-4000, 4001-5000, 5001-6000, 6001-7000, 7001-8000 ja yli 8000 euroa. Koska tässä tutkimuksessa haluttiin vertailla hyvin toimeentulevia ja muita perheitä, muodostettiin uusi kaksiluokkainen muuttuja. Tätä varten aineistosta laskettiin vastaajien ekvivalentti tulo, joka saatiin jakamalla kotitalouden tulot kotitalouden kulutusyksiköiden määrällä. Ekvivalentti tulo on tulokäsite, jonka avulla pyritään saamaan erityyppisten kotitalouksien tulot vertailukelpoisiksi. Laskemisessa käytetty kulutusyksikön käsite

on niin sanottu muunnettu OECD:n kulutusyksikköasteikko, jossa annetaan perheen jäsenille painoarvo. Perheen ensimmäinen aikuinen saa painoarvon yksi, muut yli 13-vuotiaat arvon 0,5 ja lapset saavat arvon 0,3. (Tilastokeskus 2019.) Ekvivalentin tulon avulla laskettiin aineiston perheiden mediaanitulo, joka oli tässä aineistossa 1953 euroa kuukaudessa. Näin ollen kaksiluokkainen muuttuja jaettiin niin, että vastausvaihtoehdon neljä (2001 -3000 euroa kuukaudessa) kohdalle asetettiin raja, jolloin vastausvaihtoehdot 1 - 3 sai arvon 0 (pieni- ja keskituloiset) ja vastausvaihtoehdot 4-10 sai arvon 1 (hyvin toimeentulevat). Aineiston perheiden mediaanitulo eroaa jonkin verran koko väestön mediaanitulosta, joka vuonna 2016 oli 2013 euroa kuukaudessa (Tilastokeskus 2018a).

Äidin sosioekonomista asemaa kuvaavina taustatekijöinä käytettiin *koulutustaustaa, voimassa olevaa työsuhdetta, asumismuotoa ja arviota perheen taloudellisesta tilanteesta*. Äidin *koulutustaustaa* selvitettiin kysymyksellä: "Mikä on sinun ammatillinen koulutuksesi?" Vastaukseksi tuli valita vain korkein koulutus viidestä annetusta vaihtoehdosta: ei ammatillista koulutusta, ammatillinen kurssi, ammattikoulu, ammatillinen opisto tai ammattikorkeakoulu sekä yliopisto tai korkeakoulututkinto. Alimmat koulutusasteet yhdistettiin yhdeksi luokaksi, jolloin kaksiluokkainen koulutusmuuttuja sai arvot 0 = ammattikoulu, -kurssi tai ei koulutusta, 1 = korkeakoulututkinto.

Äidin *työsuhdetilannetta* kartoitettiin kysymyksellä: "Onko sinulla voimassa oleva työsuhde?" Vastausvaihtoehdoina olivat kyllä tai ei, jolloin muuttuja sai arvot 0 = ei voimassa olevaa työsuhdetta, 1 = voimassa oleva työsuhde.

Perheen *asumismuotoa* tarkasteltiin kysymyksellä: "Minkä tyyppisessä asunnossa asut?" Vastaus tuli valita viidestä vaihtoehdosta: omistusasunto, vuokra-asunto, asumisoikeusasunto, osa-omistusasunto tai muu, mikä? Muuttuja jaoteltiin kaksiluokkaiseksi niin, että se sai arvot 0 = vuokra-, asumisoikeus- tai osa-omistusasunto, 1 = omistusasunto. Vastausvaihtoehdoista "muu, mikä?" sai puuttuvan arvon.

Äidin *arviota perheen taloudellisesta tilanteesta* kartoitettiin kysymällä: "Mikä laiseksi arvioit perheen taloudellisen tilanteen?" Kysymyksen vastausvaihtoehdot olivat 1 = erittäin huono, 2 = melko huono, 3 = kohtalainen, 4 = melko hyvä

ja 5 = erittäin hyvä. Tätä muuttujaa ei muokattu, vaan käytettiin tutkimuksessa sellaisenaan.

Perhetilanteeseen liittyvinä muuttujina käytettiin *äidin kokemusta lapsen terveydentilasta, äidin arviota omasta terveydentilastaan ja lapsen terveydentilaa*. Äidin arviota lapsen terveydentilasta tiedusteltiin kysymyksellä: "Mitä mieltä olet 1-vuotiaan lapsesi terveydentilasta?". Myös *äidin omaa terveydentilaa* kartoitettiin kysymällä: "Mitä mieltä olet terveydentilastasi?" Vastausvaihtoehtoja molemmissa kysymyksissä oli viisi: 1 = erittäin huono, 2 = melko huono, 3 = keskinkertainen, 4 = melko hyvä ja 5 = erittäin hyvä. Näitä muuttujia käytettiin analyyseissa sellaisenaan. *Lapsen terveydentilaa* selvitettiin kysymyksellä: "Onko 1-vuotiaalla lapsellasi jokin tiedossa oleva tai epäilty sairaus, vamma tai kehitysviive?" Vastausvaihtoehtoja oli 13, joiden tietojen perusteella muodostettiin kaksiluokkainen muuttuja, joka sai arvot 0 = ei, 1 = kyllä.

Äidin ikä selvitettiin kyselyssä kysymyksellä "Syntymävuotesi?", jolloin äidin kyselyn aikainen ikä saatiin vähentämällä vuodesta 2016 äidin syntymävuosi.

2.3.2 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi tehtiin IBM SPSS Statistics 24-ohjelmistolla. Äitien taustatekijöiden yhteyttä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan julkisen ja yksityisen palvelun tuottajan välillä sekä palveluntuottajan valintaa selittävien taustatekijöiden yhteyttä hyvin toimeentulevien ja muiden perheiden välillä selvitettiin binäärisen logistisen regressioanalyysin avulla. Selitettävä muuttuja eli valittu varhaiskasvatuspalvelun tuottaja, *julkinen* tai *yksityinen varhaiskasvatuspalvelu*, oli kaksiluokkainen muuttuja. Nummenmaan (2009, 331-332) mukaan binäärisessä logistisessa regressioanalyysissä selitettävä muuttuja on kaksiluokkainen ja selittäjät voivat olla mitä mitta-asteikkoa tahansa. Logistisessa regressionanalyysissä pyritään selittävien muuttujien avulla ennustamaan selitettävässä muuttujassa tapahtuvaa vaihtelua, eli havaintojen jakautumista selitettävän kaksiluokkaisen muuttujan luokkiin.

Ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen selitettävänä muuttujana oli lapselle valittu varhaiskasvatuksen palveluntuottaja, eli *julkinen* tai *yksityinen varhaiskasvatuspalvelupalvelu*. Selittävinä taustatekijöinä olivat *perheen tulot, äidin koulutus, voimassa oleva työsuhde, asuminen, lapsella ei todettua sairautta, äidin ikä vuosina, arvio taloudellisesta tilanteesta, äidin arvio lapsen terveydentilasta ja äidin arvio omasta terveydentilasta*. Taustatekijöiden yhteyksiä valittuun varhaiskasvatuspalvelun tuottajaan kuvataan tuloksissa vetosuhteilla (*odds ratio, OR*) ja vetosuhteille lasketaan 95 % luottamusväli. Vetosuhte on tilastollisesti merkitsevä, kun sen 95 % luottamusväli ei sisällä arvoa 1. Vetosuhdetta käytetään Ritan (2004) mukaan vertailun keinona kuvattaessa sitä, kuinka etäällä toisistaan kaksi todennäköisyyttä tai suhteellista osuutta ovat. Vetosuhte tarkoittaa kahden vedon suhdetta, eli se vertaa osuuksia tai todennäköisyyksiä vertaamalla vastaavia vetoja suhteellisesti. Vetosuhteen tulkinta riippuu siitä, onko selittäjä epäjatkuva vai jatkuva muuttuja.

Tässä tutkimuksessa epäjatkuvia selittäjiä oli viisi: perheen tulot, koulutus, voimassa oleva työsuhde, asuminen ja lapsen terveydentila. Esimerkiksi voidaan ottaa tämän tutkimuksen selittävä epäjatkuva muuttuja *perheen tulot* eli tulotmuuttuja, joka sai arvot 0 = pieni- ja keskituloiset, 1 = hyvin toimeentulevat. Selitettävänä muuttujana oli varhaiskasvatuspalvelun tuottaja ja tämä muuttuja sai arvot 0 = julkinen, 1 = yksityinen. Jos epäjatkuvan muuttujan vetosuhteen arvo olisi yli 1, tulot-muuttujassa arvon 1 saavat äidit (= hyvin toimeentulevat) valitsisivat todennäköisemmin julkisen varhaiskasvatuspalvelun tuottajan kuin äidit, joilla tulot-muuttuja saisi arvon 0 (= pieni- ja keskituloiset). Pieni- ja keskituloisille äideille olisi näin ollen todennäköisempää valita yksityinen varhaiskasvatuspalvelun tuottaja. Jos vetosuhte oli alle 1, tulot-muuttujassa arvon 1 saavien äitien (= hyvin toimeentulevat) kohdalla olisi todennäköisempää, että he valitsevat yksityisen varhaiskasvatuspalvelun tuottajan, kun taas arvon 0 tulot-muuttujassa (= pieni- ja keskituloiset) saavat äidit valitsisivat todennäköisemmin julkisen varhaiskasvatuspalvelun tuottajan.

Jatkuvaluonteisia selittäjiä tässä tutkimuksessa oli neljä: äidin ikä, arvio perheen taloudellisesta tilanteesta, äidin arvio lapsen terveydentilasta ja äidin arvio omasta terveydentilasta. Esimerkkinä voidaan tarkastella tämän tutkimuksen selittävää muuttujaa *äidin ikä vuosina*. Jos vetosuhde on yli 1, mitä suuremman arvon äiti selittäjässä saa, sitä todennäköisemmin lapselle valitaan julkinen varhaiskasvatuspalvelun tuottaja. Jos vetosuhde jatkuvalla selittäjälle on pienempi kuin 1, menee tulkinta päinvastoin.

Kolmannessa tutkimuskysymyksen selitettävänä muuttujana oli edelleen lapselle valittu varhaiskasvatuspalvelun tuottaja, eli *julkinen* tai *yksityinen varhaiskasvatuspalvelu*. Tässäkin analyysissä selittäjien yhteyttä palvelun tarjoajan valintaan kuvataan OR:n ja 95 % luottamusvälin avulla. Selittäjinä analyysissä olivat muuten samat muuttujat kuin edelläkin, paitsi perheen tulot-muuttuja. Analyysi toteutettiin sen sijaan erikseen kummallekin tuloryhmälle. Tämän jälkeen OR:ille laskettujen luottamusvälien avulla vertailtiin, ovatko havaitut yhteydet samanlaisia kummassakin tuloryhmässä vai eivät. Jos luottamusvälien kuvaama lukualue menee kummassakin tuloryhmässä päällekkäin, tulkitaan yhteyden olevan samanlainen. Jos taas luottamusvälien kuvaamat lukualueet eivät mene tuloryhmissä päällekkäin, tulkitaan ryhmien välillä olevan kulloisenkin selittäjän osalta tilastollisesti merkitsevä ero.

2.3.3 Äitien taustatietoja

Taulukossa 1 esitetään kaikkien selittävien muuttujien jakaumat. Puuttuvien tietojen vaihteluväli oli selittäjästä riippuen 0,0 – 5,5 prosenttia.

TAULUKKO 1. Tutkimusmuuttujien jakaumat valitun varhaiskasvatuspalvelun tuottajan mukaan jaoteltuna. Epäjatkuvien muuttujien osalta esitetään prosenttijakaumat ja jatkuvista muuttujista keskiarvo (ka) ja keskihajonta (kh). (N = 365 - 495)

		Julkinen päivähoito (n=386)		Yksityinen päivähoito (n=109)	
		n	%/ka (kh)	n	% /ka (kh)
Perheen tulot	pieni- ja keskituloinen	334	90,0	93	90,3
	hyvin toimeentuleva	37	10,0	10	9,7
Korkeakoulutus	kyllä	314	83,3	95	88,0
	ei	63	16,7	13	12,0
Voimassa oleva työ- suhde	kyllä	305	83,6	84	81,6
	ei	60	16,4	19	18,4
Asumismuoto	vuokra-, asumisoi- keus-, osaomistus- asunto	144	37,5	26	23,9
	omistusasunto	240	62,5	83	76,1
Lapsella ei todettua sairautta	kyllä	312	80,8	90	82,6
	ei	74	19,2	19	17,4
Äidin ikä vuosina		384	33,0 (4,8)	108	32,5 (4,5)
Arvio taloudellisesta tilanteesta	erittäin huono	7		0	
	melko huono	46		6	
	kohtalainen	144		43	
	melko hyvä	138		45	
	erittäin hyvä	51	3,5 (0,9)	15	3,6 (0,8)
Äidin arvio lapsen terveydentilasta	erittäin huono	0		0	
	melko huono	4		1	
	keskinkertainen	5		1	
	melko hyvä	90		23	
	erittäin hyvä	286	4,7 (0,5)	84	4,7 (0,5)
Äidin arvio omasta terveydentilastaan	erittäin huono	0		0	
	melko huono	10		2	
	keskinkertainen	59		17	
	melko hyvä	196		59	
	erittäin hyvä	117	4,1 (0,7)	31	4,1 (0,7)

3 TULOKSET

3.1 Taustatekijöiden jakautuminen pieni- ja keskituloisilla ja hyvin toimeentulevilla perheillä

Taulukossa 2 on esitetty selittävien muuttujien jakaumat pieni- ja keskituloisten sekä hyvin toimeentulevien luokissa. Puuttuvien tietojen vaihteluväli oli selittäjästä riippuen 0,0 – 6,1 prosenttia.

Suurimmalla osalla pieni- ja keskituloisista äideistä oli korkeakoulutus ja voimassa oleva työsuhde. Hyvin toimeentulevista puolestaan kaikilla oli korkeakoulutus, ja lähes kaikilla myös voimassa oleva työsuhde. Yli puolet pieni- ja keskituloisista äideistä sekä suurin osa hyvin toimeentulevista äideistä asui omistusasunnossa. Arvioidessaan perheen taloudellista tilannetta pieni- ja keskituloisista äideistä enemmistö piti tilannetta kohtalaisena tai melko hyvänä. Hyvin toimeentulevista äideistä yli puolet piti perheen taloudellista tilannetta erittäin hyvänä. Äidit olivat iältään keskimäärin 33-vuotiaita pieni- ja keskituloisten ryhmässä ja 35-vuotiaita hyvin toimeentulevien ryhmässä. Kummassakin ryhmässä noin joka viidennellä lapsella oli jokin tiedossa oleva tai epäilty sairaus, vamma tai kehitysviive. Sekä pieni- ja keskituloisista että hyvin toimeentulevista äideistä suurin osa arvioi lapsensa terveydentilan erittäin hyväksi. Pieni- ja keskituloisista äideistä noin puolet arvioi oman terveydentilansa melko hyväksi ja hyvin toimeentulevista äideistä hieman yli puolet arvioi terveydentilansa erittäin hyväksi.

TAULUKKO 2. Tutkimusmuuttujien jakaumat perheen tulojen mukaan jaoteltuna. Epäjatkuvien muuttujien osalta esitetään prosenttijakaumat ja jatkuvista muuttujista keskiarvo (ka) ja keskihajonta (kh). (N = 305 - 495).

		Pieni- ja keskituloiset (n=425)		Hyvin toimeentulevat (n=47)	
		n	% / ka (kh)	n	% / ka (kh)
Korkeakoulutus	kyllä	345	82,5	47	100,0
	ei	73	17,5	-	-
Voimassa oleva työ- suhde	kyllä	331	82,5	44	95,7
	ei	70	17,5	2	4,3
Asumismuoto	vuokra-, asumisoi- keus-, osaomistus- asunto	157	36,9	8	17,0
	omistusasunto	268	63,1	39	83,0
Lapsella ei todettua sairautta	kyllä	347	81,3	37	78,7
	ei	80	18,7	10	21,3
Äidin ikä vuosina		425	32,6 (4,7)	47	34,9 (4,6)
Arvio taloudellisesta tilanteesta	erittäin huono	6		-	
	melko huono	49		-	
	kohtalainen	182		3	
	melko hyvä	157		17	
	erittäin hyvä	33	3,4 (0,8)	27	4,5 (0,6)
Äidin arvio lapsen ter- veydentilasta	erittäin huono	-		-	
	melko huono	5		-	
	keskinkertainen	5		-	
	melko hyvä	104		4	
	erittäin hyvä	312	4,7 (0,6)	34	4,9 (0,3)
Äidin arvio omasta terveydentilastaan	erittäin huono	-		-	
	melko huono	11		-	
	keskinkertainen	70		3	
	melko hyvä	224		18	
	erittäin hyvä	118	4,1 (0,7)	26	4,5 (0,6)

3.2 Perheen taustatekijöiden yhteydet varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan hyvin toimeentulevilla ja muilla perheillä

Ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen ohjaamana selvitettiin perhetilanteeseen liittyvien taustatekijöiden yhteyttä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan. Taulukkoon 3 on koottu logistisen regressioanalyysin tulokset. Taustatekijät eivät yhdessä olleet tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan ($\chi^2(9) = 15,681$, $p = 0,074$, $R^2_{\text{Nagelkerke}} = 0,054$). Tarkasteltaessa yksittäisiä selittäjiä havaittiin heikkoja viitteitä siitä, että asumismuoto ja äidin ikä olisivat yhteydessä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan. Perheen asumismuoto selitti näistä kahdesta voimakkaammin (OR 2,122) varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaa, kun taas äidin iän yhteys palvelun valintaan ei ollut erityisen vahva (OR 1,083). Asumismuoto selitti palvelun valintaa siten, että omistusasunnossa asuville oli todennäköisempää valita julkinen kuin yksityinen varhaiskasvatuspalvelu. Äidin ikä puolestaan selitti palvelun valintaa siten, että vanhemmat äidit valitsivat nuoria äitejä todennäköisemmin julkisen varhaiskasvatuspalvelun.

Malli selittää 5,4 % selitettävän muuttujan vaihtelusta.

TAULUKKO 3. Varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaa selittävät taustatekijät.

Selittäjät	Varhaiskasvatuspalvelun tuottaja 0 = yksityinen, 1 = julkinen	
	OR	(95 % luottamusväli)
Perheen tulot ^a	0,700	0,300; 1,635
Koulutus ^b	1,550	0,741; 3,242
Voimassa oleva työsuhde ^c	0,758	0,378; 1,521
Asuminen ^d	2,122	1,163; 3,872
Lapsella ei todettua sairautta ^e	1,133	0,613; 2,093
Äidin ikä vuosina	1,083	1,024; 1,146
Arvio taloudellisesta tilanteesta	0,838	0,605; 1,162
Äidin arvio lapsen terveydentilasta	0,984	0,595; 1,629
Äidin arvio omasta terveydentilastaan	1,159	0,826; 1,626

Huom. Epäjatkuvien muuttujien koodaukset:

a: 0 = pieni- ja keskituloinen, 1= hyvin toimeentuleva

b: 0 = ei korkeakoulutusta, 1= korkeakoulutettu

c: 0 = ei voimassa olevaa työsuhdetta, 1 = voimassa oleva työsuhde

d: 0 = vuokra-, asumisoikeus-, osaomistus-asunto, 1 = omistusasunto

e: 0 = ei, 1 = kyllä

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä selvitettiin perhetilanteen yhteyttä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan hyvin toimeentulevien sekä pieni- ja keskituloisten perheiden välillä. Pieni- ja keskituloisten ja hyvin toimeentulevien perheiden varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan liittyvien taustatekijöiden vertailussa käytettiin selittäjinä muuttujia äidin ikä, arvio taloudellisesta tilanteesta ja vanhemman arvio omasta terveydentilastaan. Taulukosta 2 kuitenkin huomataan, että muuttujissa koulutus, työsuhde, asuminen ja lapseen liittyvissä kahdessa terveystuuttujassa ei ollut riittävästi vaihtelua hyvin toimeentulevien ryhmässä, jotta niitä olisi voinut käyttää logistisessa analyysissä. Näin ollen selittäjistä jätettiin tästä analyysistä kokonaan pois koulutus, työtilanne, asuminen, lapseen liittyvät terveystuuttajat.

Taulukossa 4 esitetään logistisen regressioanalyysin tulokset. Mikään selittäjä ei ollut pieni- ja keskituloisilla perheillä tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan ($\chi^2(3) = 6,345$ $p = 0,096$, $R^2_{\text{Nagelkerke}} = 0,023$). Malli kuvaa 2,3 % selitettävän muuttujan vaihtelusta. Myöskään hyvin toimeentulevilla perheillä mikään selittäjä ei ollut tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan ($\chi^2(3) = 4,924$, $p = 0,177$, $R^2_{\text{Nagelkerke}} = 0,154$). Mallin selitysosuus selitettävän muuttujan vaihtelusta oli 15,4 %.

TAULUKKO 4. Hyvin toimeentulevien perheiden ja muiden perheiden perhetilanteen yhteys varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan.

Selittäjät	Varhaiskasvatuspalvelun tuottaja			
	0 = yksityinen, 1 = julkinen			
	pieni- ja keskituloiset (n = 421)		hyvin toimeentulevat (n = 47)	
	OR	(95 % luottamusväli)	OR	(95 % luottamusväli)
Äidin ikä vuosina	1,055	1,003; 1,110	0,908	0,763; 1,080
Arvio taloudellisesta tilanteesta	0,768	0,570; 1,034	0,235	0,044; 1,258
Äidin arvio omasta terveydentilastaan	1,113	0,804; 1,542	1,348	0,447; 4,063

Sekä pieni- ja keskituloisilla että hyvin toimeentulevilla äidin ikä, arvio taloudellisesta tilanteesta ja äidin arvio omasta terveydentilastaan eivät selittäneet palveluntuottajan valintaa.

4 POHDINTA

Tutkimuksessa selvitettiin eroaako hyvin toimeentulevien perheiden varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valinta pieni- ja keskituloisten perheiden valinnasta silloin, kun valintaa tarkastellaan julkisen ja yksityisen palveluntuottajan välillä. Lisäksi selvitettiin sitä, onko perhetilanteella yhteyttä tähän valintaan sekä vaikuttaako perhetilanne eri tavalla hyvin toimeentulevien perheiden kuin muiden perheiden palveluntuottajan valintaan. Aiempaa tutkimusta perheiden tulotason yhteydestä varhaiskasvatuspalvelun *tuottajan* valintaan ei juurikaan ole, joten saatuja tuloksia verrataan olemassa olevaan tutkimukseen hyvin toimeentulevien ja pienituloisten perheiden lastenhoidon ratkaisuista. Koska tutkimuksen tarkoituksena oli vertailla valintaa julkisen ja yksityisen palveluntuottajan välillä, aineiston rajaamisella CHILDCARE-hankkeen neljään suurimpaan yhteistyökuntaan varmistettiin se, että tämän tutkimuksen aineistoon sisältyvällä perheellä on ollut mahdollisuus myös yksityisen varhaiskasvatuspalvelun valintaan.

4.1 Tulosten tarkastelua

Tutkimuksessa käytettyjen muuttujien jakautuminen valitun varhaiskasvatuspalvelun mukaan osoitti, että sekä hyvin toimeentulevat että pieni- ja keskituloiset perheet valitsivat useammin julkisen kuin yksityisen varhaiskasvatuspalvelun. Tämä jakauma on linjassa Karvin tammikuun 2019 tilannetta koskevan tilastoraportin kanssa, jonka mukaan Suomessa kaikista varhaiskasvatukseen osallistuneista 81,7 % on valinnut julkisen ja 18,3 % yksityisen palvelun (Karvi 2019).

Tämän tutkimuksen tulokset osoittivat, että perheen sosioekonomiseen asemaan liittyvillä tekijöillä, kuten perheen tuloilla, äidin koulutuksella, äidin voimassa olevalla työsuhteella, asumismuodolla tai perheen taloudellisella tilanteella sekä terveystilanteilla ei ollut yhteyttä varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan. Tulos on perheen tulojen osalta yhtenevä verrattuna aiempaan tutki-

mukseen, jossa tuloilla ei ole havaittu olevan vaikutusta varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valintaan (Stahl 2018; Kekkonen 2014). Kuntapäätäjille tehdyssä tasa-arvoa koskevassa haastattelututkimuksessa tuli Ruutiainen ym. (2018) mukaan ilmi, että varhaiskasvatuksen markkinoistumiseen liittyvissä kysymyksissä keskeisenä seikkana on perheiden yhtäläinen, sosioekonomisesta asemasta riippumaton vapaus valita mieluinen varhaiskasvatuspalvelu (Ruutiainen ym. 2018, 445). Perheen toimeentulolla on havaittu olevan yhteys palvelujen saatavuuteen niin, että heikoimmin toimeentulevat pitävät palvelujen saatavuutta muita vaikeampana. Tämä on voinut osaltaan johtua siitä, että esimerkiksi korkeammin koulutetuilla vanhemmilla on ollut paremmat tiedot saatavilla olevista palveluista. (Perälä, Halme & Kanste 2014, 234.) Myös Stahl ym. (2018) esittävät, että eri sosioekonomisten ryhmien tiedonsaanti varhaiskasvatuspalvelujen paikallisesta tarjonnasta riippuu sosiaalisen verkoston laajuudesta ja vanhempien omasta kyvystä vaatia tietoa.

Tämän tutkimuksen tuloksista poiketen Kekkonen (2014, 262) tuo esiin vanhemman koulutuksen joiltakin osin olevan yhteydessä varhaiskasvatuspalvelun valintaan. Korkeammin koulutettujen vanhempien nuorimmille lapsille valitaan useammin kunnallinen päiväkotijärjestelmä ja perheen vanhemmille lapsille yksityinen päivähoito verrattuna vähemmän koulutettujen vanhempien lapsiin. Aiemmassa tutkimuksessa on myös havaittu, että korkeammin koulutetut äidit painottavat valinnassa palvelun laatua ja sitä, miten lapsen kehityksen ja oppimisen tukeminen huomioidaan valitussa varhaiskasvatuspalvelussa (Johansen ym. 1996; Peyton ym. 2001).

Tässä tutkimuksessa saatu tulos on osaltaan osoitus siitä, että varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valinta on riippumaton perheen sosioekonomisesta asemasta ja osoittaa perheiden olevan tasa-arvoisessa asemassa palvelun tuottajaa valitessaan. Tulos vaikuttaa myönteiseltä verrattuna aiempaan tutkimukseen (Karila 2017, 395), jonka mukaan on havaittu esimerkiksi alueellisia eroja suhtautumisessa varhaiskasvatuspalveluihin ja niiden saatavuuteen. Ruutiainen ym. (2018, 444) mukaan varhaiskasvatuspalveluiden markkinoistumisen kiihtyminen puolestaan on muualla maailmassa tuonut tullessaan tasa-arvoa heikentäviä

piirteitä. Yksityisten palveluiden kalliit hinnat eivät mahdollista vähävaraisille perheille yksityisen palvelun valintaa ja toisaalta laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden sijoittuminen vauraammille asuinalueille lisää palvelujen tarjonnan alueellista eriarvoisuutta.

4.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset

Tämän tutkimuksen vahvuutena on tutkittavan aiheen ajankohtaisuus, eli se kuinka varhaiskasvatuspalvelujen tarjonnan käynnissä oleva muutoskehitys, esimerkiksi yksityisten palveluiden lisääntyminen, vaikuttaa perheiden tasa-arvoisiin valinnan mahdollisuuksiin. Lisäksi tutkimuksen vahvuutena on se, että aiempaa tutkimusta hyvin toimeentulevien perheiden varhaiskasvatusvalinnoista on verrattain vähän. Tutkimuksen painopiste on pikemminkin ollut varhaiskasvatuksen vaikuttavuustutkimuksissa, joissa on tarkasteltu varhaiskasvatuksen hyötyjä heikoimmista lähtökohdista olevien lasten kohdalla.

Tutkimuksen vahvuutena voidaan lisäksi pitää riittävää otoskokoja pieni- ja keskituloisten ryhmässä ($N = 425$), mutta sen sijaan rajoitteena on pieni otoskoko hyvin toimeentulevien ryhmässä ($N = 47$) ja yksityisen palvelun valinneiden osalta ($N = 109$). Metsämuurosen (2008, 116) mukaan logistisessa regressioanalyysissä liian vähäinen otoskoon havaintojen määrä johtaa siihen, että ryhmien välillä ei välttämättä ole risteäviä havaintoja. Tämä pieni otoskoko yksityisen palvelun käyttäjien ryhmässä lienee syynä siihen, että analyysin päätulos jäi hieman tilastollisen merkitsevyyden raja-arvon yläpuolelle ($p = 0,074$) ja näin ollen varhaiskasvatuspalvelun valinnassa ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja hyvin toimeentulevien ja muiden perheiden välillä. Suomalaisista lapsiperheistä suuri osa on keskituloisia ja etenkin pienituloisuusasteen nousu on ollut havaittavissa jo pidemmällä aikavälillä (Salmi, Lammi-Taskula & Sauli 2014, 83). Näin ollen voidaan pohtia sitä, onko edes mahdollista saada riittävää otoskokoja hyvin toimeen tulevien perheiden osalta silloin, kun vertaillaan tuloluokkien perusteella perheiden varhaiskasvatukseen liittyviä valintoja.

Tuloksista (ks. taulukko 3) saatiin kuitenkin viitteitä siitä, että suuremmalla otoskoolla tulos saattaisi olla toisenlainen tilastollisen päätöksen osalta. Asumismuoto selitti palvelun valintaa siten, että omistusasunnossa asuville oli todennäköisempää valita julkinen kuin yksityinen varhaiskasvatuspalvelu. Pieni- ja keskituloisista omistusasunnossa asui 63,1 % ja hyvin toimeentulevista 83 %, joten asumisen suhteen tutkittavat olivat melko homogeeninen joukko. Miksi omistusasuminen selittää julkisen varhaiskasvatuspalvelun valintaa, voisi ajatella johtuvan siitä, että asumiskulut vievät suuren osan perheen tuloista. Toisaalta Tilastokeskuksen raportin (2018b) mukaan Suomessa omistusasunnoissa asuvien asumiskustannukset vievät vain hieman yli kymmenen prosenttia perheen tuloista, joten näin ollen asumiskustannusten yhteys palvelun tuottajan valintaan ei olisi-kaan niin selvä.

Äidin ikä puolestaan selitti palvelun valintaa siten, että vanhemmat äidit valitsivat nuoria äitejä todennäköisemmin julkisen varhaiskasvatuspalvelun. Tämä voi johtua siitä, että vanhemmilla äideillä on jo useampi lapsi, jolloin vanhemmat lapset ovat julkisessa varhaiskasvatuksessa. Näin ollen julkinen palvelu voidaan kokea tutuksi ja turvalliseksi valinnaksi, varsinkin jos yksityisistä palveluista ei ole kokemusta tai niitä ei ole helposti saatavilla. Nuorempiin äiteihin saattaa vedota yksityisten palveluiden mainonta enemmän tai heille on tärkeää valita jokin pedagogisesti painotettu varhaiskasvatuspalvelu, esimerkiksi liikunta- tai luontopäiväkotit.

Tutkimuksen rajoitteena voidaan pitää sitä, että siinä tarkastellaan varhaiskasvatusvalintoja vain suurissa kunnissa ja pienten kuntien tilanne jää kokonaan vaille huomiota. Toisaalta rajausta oli tarkoituksenmukainen sen varmistamiseksi, että perheillä on ollut mahdollisuus valita myös yksityinen palvelu. Karilan ym. (2017, 396) mukaan kuntaympäristön ja -kulttuurin suhde varhaiskasvatuspalveluihin näkyy suurissa kaupungeissa monipuolisena varhaiskasvatuspalveluiden tarjontana. Pienemmissä kunnissa yksityinen palveluntarjonta on vähäisempää ja palvelu voi useammin olla enemmänkin yksityistä perhepäivähoitoa kuin päiväkodissa tapahtuvaa varhaiskasvatusta. Palvelun valintaa pohdittaessa pie-

nissä kunnissa voidaan kiinnittää suurempia kuntia enemmän huomiota esimerkiksi vanhempien työelämään osallistumisen kysymyksiin. Kun vanhempi työllistyy, on varhaiskasvatuspalveluja oltava saatavilla ja niiden on toimittava hyvin. Näin ollen käytännön syyt voivat merkitä valinnassa enemmän kuin palvelun tuottajan omistustausta.

4.3 Jatkotutkimushaasteet

Tämän tutkimuksen tulokset antoivat osittain aiemmasta tutkimuksesta poikkeavaa tietoa eri tavalla toimeentulevien perheiden varhaiskasvatuspalvelun tuottajan valinnasta. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin 1-vuotiaiden lasten äitien kyselytutkimuksessa antamia vastauksia. Tutkimusta voisi jatkaa tekemällä 1-5-vuotiaiden lasten vanhemmille kysely- tai haastattelututkimusta ja näin ollen palvelun tuottajan valinnan jakautuminen ikäluokittain saattaisi tuoda uudenlaisia näkökulmia tämän tutkimuksen tulosten jatkoksi.

Jatkotutkimukselle on tarvetta myös tasa-arvon kysymysten osalta, sillä erityisesti julkisessa koulutusta ja varhaiskasvatusta koskevassa keskustelussa on viime aikoina kiinnitetty huomiota koulutukselliseen eriarvoistumiseen. Keskustelun myötä on esitelty erilaisia tasa-arvoa edistävät hankkeita, jotka osaltaan pyrkivät pienentämään sosioekonomisesta asemasta johtuvaa kuilua perheiden välillä. Esimerkiksi Opetushallituksen esi- ja perusopetukselle sekä varhaiskasvatukselle osoittaman koulutuksellisen tasa-arvoavustuksen tavoitteena on, että jokaisella lapsella on tasavertaiset mahdollisuudet osallistua ja oppia riippumatta kotitaustasta ja erilaisista lähtökohdista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018). Opetushallitus on myös asettanut haettavaksi valtion erityisavustuksen varhaiskasvatuksen positiivisen diskriminaation edistämiseksi. Tiedotteessaan Opetushallitus viittaa tutkimuksen osoittaneen nykyisten palvelujen ja tukien aiheuttavan eriarvoistumista esimerkiksi lasten sosioekonomisen taustan vuoksi ja vaikuttavan näin ollen myöhempään oppimistuloksiin ja koulutukseen osallistumiseen (Opetushallitus 2019). Jatkotutkimus voisi antaa tärkeää tietoa siitä, mil-

laisia vaikutuksia näillä tasa-arvohankkeilla on ja pystytäänkö niiden avulla ka-
ventamaan perhetaustan aiheuttamia eroja lapsen koulutustaipaleen alkumet-
reiltä lähtien.

LÄHTEET

- Aamulehti, 9.8.2018. Uusi säästölista julki: Tampere harkitsee subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamista – koskisi satoja lapsia.
<https://www.aamulehti.fi/uutiset/tampere-harkitsee-subjektiivisen-paivahoito-oikeuden-rajoittamista-400-lapsen-hoitopaikan-rajoittaminen-osa-aikaiseksi-toisi-08-miljoonan-euron-saastot-201126693>
- Akgunduz, Y. E. & Plantenga, J. 2014. Childcare in the Netherlands: Lessons in privatisation. *European Early Childhood Education Research Journal*, 22(3), 379-385. doi:10.1080/1350293X.2014.912900
- Autto, J. 2012. Päivähoitopolitiikka kamppailuna hyvinvointivaltiosta. Kentät, subjektiaseimat ja oikeutukset. *Acta Universitatis Lapponiensis* 231. Väitöskirja: Lapin yliopisto.
- Barnett, W. 2011. Effectiveness of Early Educational Intervention. *Science*, 333 (6045), 975-978.
- Belsky, J., Lowe Vandell, D., Burchinal, M., Clarke-Stewart, A. K., McCartney, K. & Tresch Owen, M. 2007. Are There Long-Term Effects of Early Child Care? *Child Development*, 78(2), 681-701.
- Burchinal, M., Nelson, L., Carlson, M. & Brooks-Gunn, J. 2008. Neighborhood Characteristics, and Child Care Type and Quality. *Early Education and Development*, 19(5), 702-725. doi:10.1080/10409280802375273
- Datta Gupta, N. & Simonsen, M. 2016. Academic performance and type of early childhood care. *Economics of Education Review*, 53, 217-229.
- Drange, N. & Havnes, T. 2015. Child Care Before Age Two and the Development of Language and Numeracy: Evidence from a Lottery. IDEAS Working Paper Series from RePEc.
- Duncan, S., Edwards, R., Reynolds, T. & Alldred, P. 2004. Mothers and child care: Policies, values and theories. *Children & Society*, 18(4), 254-265.

- Ellingsæter, A. L. & Gulbrandsen, L. 2007. Closing the Childcare Gap: The Interaction of Childcare Provision and Mothers' Agency in Norway. *Journal of Social Policy*, 36(4), 649-669.
- Erola, J. 2018. Varhaisen päivähoidon pitkän aikavälin vaikutukset. Virheitä ja vahvistuneita havaintoja. *Yhteiskuntapolitiikka*, 83 (4), 448-451.
- Eskelinen, M. & Hjelth, H. 2017. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lapsen tuen toteuttaminen. Valtakunnallinen selvitys. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:39.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80737/okm39.pdf>
- Esping-Andersen, G., & Garfinkel, I. & Han, W.J. & Magnuson, K. & Wagner, S. & Waldfogel, J. 2012. Child care and school performance in Denmark and the United States. *Children and Youth Services Review*, 34(3), 576-589.
DOI:10.1016/j.chilyouth.2011.10.010
- Felfe, C., Nollenberger, N. & Rodríguez-Planas, N. 2012. Can't Buy Mommy's Love? Universal Childcare and Children's Long-Term Cognitive Development. IDEAS Working Paper Series from RePEc.
- Gallagher, A. 2018. The business of care: Marketization and the new geographies of childcare. *Progress in Human Geography*, 42(5), 706-722.
doi:10.1177/0309132517702970
- Geoffroy, M., Séguin, J., Lacourse, É., Boivin, M., Tremblay, R. & Côté, S. 2012. Parental Characteristics Associated With Childcare Use During the First 4 Years of Life: Results From a Representative Cohort of Québec Families. *Canadian Journal of Public Health*, 103(1), 76-80. doi:10.1007/BF03404073
- Grogan, K. E. 2012. Parents' Choice of Pre-Kindergarten: The Interaction of Parent, Child and Contextual Factors. *Early Child Development and Care*, 182(10), 1265-1287.
- Haataja, A. 2016. Pieniä ja suuria reformeja pienten lasten perheille suunnatuissa perhevapaissa ja -etuuksissa. S. 36-79. Teoksessa Haataja, Anita & Airio, Ilpo & Saarikallio-Torp, Miia & Valaste, Maria (toim): *Laulu*

573566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Helsinki: Kela, 36-79

- Havnes, T. & Mogstad, M. 2015. Is universal child care leveling the playing field? *The Journal of Public Economics*, 127, 100.
- Hietamäki, J., Kuusiholma, J., Räikkönen, E., Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Repo, K., Karila, K., Hautala, P., Kuukka, A., Paananen, M., Ruutiainen, V. & Eerola, P. 2017. Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut yksivuotiaiden lasten perheissä. CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2016 perustulokset. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (THL). Työpaperi 24/2017.
- Höppner, J. 2017. Why do Swedes use less cash-for-childcare than Norwegians? *International Journal of Sociology and Social Policy*, 37(5/6), pp. 327-340. doi:10.1108/IJSSP-02-2016-0018
- Johansen, A., Leibowitz, A. & Waite, L. 1996. The Importance of Child-Care Characteristics to Choice of Care. *Journal of Marriage and the Family*, 58(3), 759.
- Kansan Uutiset, 23.5.2017. "Ei voi olla villi länsi" - Sarkkinen huolestui yksityisen päivähoiton laadusta.
<https://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/3724485-ei-voi-olla-villi-lansi-sarkkinen-huolestui-yksityisen-paivahoidon-laadusta>
- Karila, K., Eerola, P., Alasuutari, M., Kuukka, A. & Siippainen, A. 2017. Varhaiskasvatuksen järjestämisen puhekehykset kunnissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 82 (4), 392 - 403.
- Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Raportit ja selvitykset 2016:6. Opetushallitus.
- Karlsson, M., Löfdahl, A. & Pérez Prieto, H. 2013. Morality in Parents' Stories of Preschool Choice: Narrating Identity Positions of Good Parenting. *British Journal of Sociology of Education*, 34(2), 208-224.
- Karvi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. 2019. Tilastoraportti varhaiskasvatuksen järjestämisestä 2019.
https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/Karvi_vaka_tilastoraportti_2019-1.pdf . Luettu 2.10.2019.

- Kekkonen, M. 2014. Perheiden lastenhoitojärjestelyt ja tyytyväisyys päivähoitopalveluihin. Teoksessa Lammi- Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL): Helsinki.
- Keskisuomalainen, 27.11.2018. Mikä ihmeen subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajauksen poisto? – Näin Jyväskylän tuore päivähoitopäätös käytännössä vaikuttaa
<https://www.ksml.fi/kotimaa/Mik%C3%A4-ihmeen-subjektiivisen-varhaiskasvatusoikeuden-rajauksen-poisto-%E2%80%93N%C3%A4in-Jyv%C3%A4skyl%C3%A4n-tuore-p%C3%A4iv%C3%A4hoitop%C3%A4%C3%A4t%C3%B6ss%C3%A4-vaikuttaa/1290424>
- Kim, J. & Fram, M. S. 2009. Profiles of choice: Parents' patterns of priority in child care decision-making. *Early Childhood Research Quarterly*, 24(1), 77-91. doi:10.1016/j.ecresq.2008.10.001
- Krapf, S. 2014. Who uses public childcare for 2-year-old children? Coherent family policies and usage patterns in Sweden, Finland and Western Germany. *International Journal of Social Welfare*, 23(1), 25-40.
- Kronqvist, E.-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Stakesin raportteja 22 / 2008. Helsinki: Valopaino Oy.
- Kuntaliitto 2018. Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät ja palveluseteli – raportti. <https://www.kuntaliitto.fi/lasten-kotihoidon-ja-yksityisen-hoidon-tuen-kuntalisat-ja-palveluseteli-raportti>
- Kuntaliitto 2018a. Kuntaliiton kysely: Palvelusetelien käyttö varhaiskasvatuksessa lisääntynyt.
<https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2018/kuntaliiton-kysely-palvelusetelien-kaytto-varhaiskasvatuksessa-lisaantynyt>
- Kuntaliitto 2018b. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut. 26.9.2018.
<https://www.kuntaliitto.fi/asiiantuntijapalvelut/opetus-ja-kulttuuri/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-asiakasmaksut>

- Lloyd, E. & Penn, H. 2014. Childcare markets in an age of austerity, *European Early Childhood Education Research Journal*, 22:3, 386-396, DOI: 10.1080/1350293X.2014.912901
- Loeb, S., Bridges, M., Bassok, D., Fuller, B. & Rumberger, R. W. 2007. How much is too much? The influence of preschool centers on children's social and cognitive development. *Economics of Education Review*, 26(1), 52-66. doi:10.1016/j.econedurev.2005.11.005
- Metsämuuronen, J. 2008. Monimuuttujamenetelmien perusteet. Metodologia-sarja 7. Helsinki: Gummerus kirjapaino Oy.
- Noailly, J. & Visser, S. 2009. The Impact of Market Forces on Child Care Provision: Insights from the 2005 Child Care Act in the Netherlands. *Journal of Social Policy*, 38(3), 477-498. doi:10.1017/S0047279409003109
- Nummenmaa, L. 2009. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Nyby, J., Nygård, M., Autto, J. & Kuisma, M. 2017. Freedom of choice, gender equality, or employment promotion? Finnish party positions on childcare in the light of election manifestos 2015. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 39(3), 279-297. doi:10.1080/09649069.2017.1345440
- Närvi, J. 2014. Äidit kotona ja työssä - perhevapaa-valinnat, työtilanteet ja hoivaihanteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 79 (2014):5, 543-552.
- OECD. 2001. *Starting Strong: Early Childhood Education and Care, Starting Strong*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264192829-en>.
- Opetusalan ammattijärjestö OAJ. 2018. Lausuntopyyntö LAPS/38/2018, 14.6.2019. https://www.oaj.fi/globalassets/lausunnot/2018/lapsiasiainvaltuutettu_hallituskauden_2015_2019_vaikutukset_lapsiin_suomen_kansallinen_lapsi_politiikka.pdf .
- Opetushallitus 2019. Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen positiivisen diskriminaation edistämiseksi vuosille 2019-2020.

- <https://www.oph.fi/fi/funding/valtion-erityisavustus-varhaiskasvatuksen-positiivisen-diskriminaation-edistamiseksi>
 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018. Tiedote 12.12.2018. Esi- ja perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen tasa-arvon vahvistamiseen 12 miljoonaa.
https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/esi-ja-perusopetuksen-seka-varhaiskasvatuksen-tasa-arvon-vahvistamiseen-12-miljoonaa
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019. Tiedote 7.10.2019. Lapsen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen palautuu.
https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410845/lapsen-oikeus-kokoaikaiseen-varhaiskasvatukseen-palautuu
- Paananen, M., Alasuutari, M., Karila, K. & Siippainen, A. 2019. Epistemic governance in local policy debates: The case of entitlement to early childhood education and care in Finland, *European Journal of Cultural and Political Sociology*, DOI: 10.1080/23254823.2019.1650651
- Perälä, M-L., Halme, N. & Kanste, O. 2014. Lapsiperheiden kokemus palvelujen saatavuudesta ja tuen riittävydestä. Teoksessa Lammi-Taskula, J. ja Karvonen, S. (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 228 - 239.
- Peyton, V., Jacobs, A., O'Brien, M & Roy, C. 2001. Reasons for choosing child care: associations with family factors, quality and satisfaction. *Early Childhood Research Quarterly* 16 (2001) 191–208.
- Pihlaja, P. & Neitola, M. 2017. Varhaiserityiskasvatus muuttuvassa varhaiskasvatuksen kentässä. *Kasvatus & Aika* 11: 3, 70–91.
- Repo, K. 2012. Lasten kotihoidon tuen merkitykset käyttäjien arjessa. Teoksessa Sipilä, J., Rantalaiho, M., Repo, K. & Rissanen, T. (toim): *Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki*. Tampere: Vastapaino, 111-150.
- Rita, H. 2004. Vetosuhde (odds ratio) ei ole todennäköisyyksien suhde. *Metsätieteen aikakauskirja* 2 (2004), 207-212.
- Ruutiainen, V., Alasuutari, M., & Karila, K. 2018. Markkinoistuvat varhaiskasvatuspalvelut. *Yhteiskuntapolitiikka*, 83 (4), 441-447.

- Ruutiainen, V., Alasuutari, M. & Karila, K. 2020. Rationalising public support for private early childhood education and care: The case of Finland. *British Journal of Sociology of Education*, 41(1), 32-47.
doi:10.1080/01425692.2019.1665497
- Salmi, M. 2006. Parental choice and the passion for equality in Finland. Teoksessa Ellingsæter, A. L. & Leira, A. (toim). *Politicising parenthood in Scandinavia: Gender relations in welfare states*. Bristol: The Policy Press, 145-168.
- Salmi, M., Lammi-Taskula, J. & Sauli, H. 2014. Lapsiperheiden toimeentulo. Teoksessa Lammi-Taskula, J. ja Karvonen, S. (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*. Tampere: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 82-105.
- Sibley, E., Dearing, E., Toppelberg, C. O., Mykletun, A. & Zachrisson, H. D. 2015. Do increased availability and reduced cost of early childhood care and education narrow social inequality gaps in utilization? Evidence from Norway. *International Journal of Child Care and Education Policy*, 9(1), .
doi:10.1007/s40723-014-0004-5
- Stahl, J. F., Schober, P. S. & Spies, C. K. 2018. Parental socio-economic status and childcare quality: Early inequalities in educational opportunity? *Early Childhood Research Quarterly*, 44, 304-317.
<https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2017.10.011>
- STT Info. 5.1. 2018. Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulosbudjetti 2018 toteuttaa uutta kaupunkistrategiaa.
<https://www.sttinfo.fi/tiedote/helsingin-kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimialan-tulosbudjetti-2018-toteuttaa-uutta-kaupunkistrategiaa?publisherId=60577833&releaseId=65539008>
- Suomen opettajaksi opiskelevien liitto. 19.6.2018. Yksityistäminen uhkaa varhaiskasvatuksen laatua.
<https://www.sool.fi/vaikuttaminen/kannanotot/yksityistaminen-uhkaa-varhaiskasvatuksen-laatua/>
- Säkkinen, S. & Kuoppala, T. 2019. Varhaiskasvatus 2018. THL:n tilastoraportti 32/2019.

- Terävä, J., Kuukka, A. & Alasuutari, M. 2018. Miten lastenhoidon ratkaisuja saa perustella: vanhempien puhetta 1-2-vuotiaan lapsensa hoitoratkaisuista. *Yhteiskuntapolitiikka*, 83 (4), 349-359.
- Tilastokeskus. 2018a. Suomen virallinen tilasto (SVT): Tulonjakotilasto. Pienituloisuus 2016. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 26.2.2019].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/tjt/2016/01/tjt_2016_01_2017-12-21_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus 2018b. Suomen virallinen tilasto (SVT): Tulonjakotilasto. Tulot, asuminen ja asumismenot 2016, 3 Asumiskustannusten tulo-osuudet ja kotitalouksien tulotaso . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 29.2.2020].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/tjt/2016/03/tjt_2016_03_2018-03-28_kat_003_fi.html
- Tilastokeskus. 2019. Tietoa tilastoista.
https://www.stat.fi/meta/kas/ekvivalentti_tu.html
- Undheim, A.M. & Drugli, M.B. 2012. Age for enrolling in full-time childcare: a qualitative study of parent and caregiver perspectives. *Early Child Development and Care*, 182:12, 1673-1682. DOI: 10.1080/03004430.2011.645238.
- Vainikainen, M-P., Lintuvuori, M., Paananen, M., Eskelinen, M., Kirjavainen, T., Hienonen, N. ... & Hotulainen, R. 2018. Oppimisen tuki varhaislapsuudesta toisen asteen siirtymään: tasa-arvon toteutuminen ja kehittämistarpeet. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 55/2018. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161062/55-2018-Oppimisen_tuki_loppuraportti_27.9..pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Valtioneuvoston yleisistunto 22.10.2015. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
<http://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f8048cbb>
- Valtioneuvosto. 21.3.2018. Neljäsosa 5-vuotiaista maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluun. <https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/>

/asset_publisher/1410845/neljasosa-5-vuotiaista-maksuttoman-varhaiskasvatuksen-kokeiluun.

- Vandenbroeck, M., De Visscher, S., Van Nuffel, K. & Ferla, J. 2008. Mothers' search for infant child care: The dynamic relationship between availability and desirability in a continental European welfare state. *Early Childhood Research Quarterly*, 23(2), 245-258. doi:10.1016/j.ecresq.2007.09.002
- Vandenbroeck, M. & Lazzari, A. 2014. Accessibility of early childhood education and care: A state of affairs. *European Early Childhood Education Research Journal*, 22(3), 327-335.
- van Gameren, E. & Ooms, I. 2009. Childcare and labor force participation in the Netherlands: The importance of attitudes and opinions. *Review of Economics of the Household*, 7(4), 395-421.
- Van Lancker, W. 2013. Putting the Child-Centred Investment Strategy to the Test: Evidence for the EU27. *European Journal of Social Security*, 15(1), 4-27.
- Van Lancker, W. & Ghysels, J. 2016. Explaining patterns of inequality in childcare service use across 31 developed economies: A welfare state perspective. *International Journal of Comparative Sociology*, 57(5), 310-337. doi:10.1177/0020715216674252
- Vantaan sanomat 31.10.2017. Vantaa luopumassa päivähoito-oikeuden rajaamisesta - "Muutos on iso ja vaatii lisätiloja sekä henkilökuntaa". <https://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/575319-vantaa-luopumassa-paivahoito-oikeuden-rajaisesta-muutos-on-iso-ja-vaatii>
- Varhaiskasvatuslaki 2018. 540/2018.